

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaalihuoltolain muuttamisesta (HE 5/2020 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty sivistysvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- sivistysvaliokunta SiVL 1/2020 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- sosiaalineuvos Juha Luomala, sosiaali- ja terveysministeriö
- johtaja Erja Heikkinen, opetus- ja kulttuuriministeriö
- osaston va. johtaja Anu Muuri, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- Lounais-Suomen aluehallintovirasto
- professori Juho Saari, Tampereen yliopisto
- professori Heikki Hiilamo
- Helsingin yliopisto
- Itä-Suomen yliopisto
- Socca - Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus
- Valtakunnallisen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet
- Sosiaalityön tutkimuksen seura

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaalihuoltolakia.

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimuksen rahoittaminen valtion varoista. Sosiaali- ja terveysministeriö voisi myöntää vuosittain rahoitusta tutkimushank-

Valiokunnan mietintö StVM 9/2020 vp

keille, joiden arvioidaan sopivan yhteen sosiaalityön tutkimustoiminnan painoalueiden ja tavoitteiden kanssa. Painoalueet ja tavoitteet valmisteltaisiin sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa arviointiryhmässä, joka myös seuraisi hankkeiden toteutumista.

Esitys toteuttaa pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman kirjauksia, joiden mukaan voimavarat sosiaalialan tutkimukseen sekä kehittämiseen turvataan pitkäjänteisesti, rakennetaan Suomeen sosiaalihuollon tutkimus- ja kehittämisrakenne ja luodaan erillinen sosiaalityön tutkimusta ja sen osaamisen vahvistamista tukeva valtion rahoitus.

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2020 ensimmäiseksi lisätalousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian keväällä 2020.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Esityksen tavoitteena on valtion tutkimusrahoituksen ulottaminen yliopistotasoiseen sosiaalityön tutkimukseen. Hallitusohjelman mukaan voimavarat sosiaalialan tutkimukseen ja kehittämiseen turvataan pitkäjänteisesti, rakennetaan Suomeen sosiaalihuollon tutkimus- ja kehittämisrakenne ja luodaan erillinen sosiaalityön tutkimusta ja sen osaamisen vahvistamista tukeva valtion rahoitus. Esityksen tavoitteena on myös vahvistaa tutkimusperusteista työtettä sosiaalityössä sekä kehittää sosiaalityön palvelujärjestelmätutkimusta ja luoda siten edellytyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon integraation monitieteelliselle tutkimukselle Suomessa. Lisäksi tavoitteena on lisätä tietoa sosiaalityön menetelmien vaikuttavuudesta.

Sosiaalialan tutkimukseen ei ole toistaiseksi ollut terveyden tutkimuksen kaltaista valtionkorvaukseen perustuvaa järjestelmää. Sosiaalihuollosta puuttuvat myös yliopistollisia keskussairaita vastaavat toimintayksiköt, joissa sosiaalityön tieteellinen tutkimus, tieteellis-ammattillinen koulutus ja käytännön työ yhdistyvät. Valiokunta yhtyy sivistysvaliokunnan näkemykseen siitä, että sosiaalityön ja sosiaalihuollon käytäntöjä kehittäväälle tutkimukselle on selkeä tarve. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä. Valiokunta ehdottaa 60 c §:n 1 momentin kielellistä korjausta.

Korvausmenettely

Ehdotetun 60 c §:n mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää vuosittain hakemusten perusteella valtion rahoitusta yliopistotasoisille sosiaalityön tutkimushankkeille. Ehdotuksen perustelujen mukaan perusteltua olisi rahoittaa etenkin laajempia, useamman eri toimijan yhteistyöhankkeita. Tällaisilla hankkeilla voidaan luoda parhaat edellytykset sosiaalityön tutkimusperusteisen työkuultuurin vahvistamiselle ja tutkimuksen kytkeytymiselle palvelujärjestelmään.

Rahoitusta voidaan esityksen mukaan myöntää myös esimerkiksi kuntien ja kuntayhtymien, tutkimuslaitosten, sosiaalialan osaamiskeskusten tai ammattikorkeakoulujen taikka muiden yliopis-

Valiokunnan mietintö StVM 9/2020 vp

tojen ulkopuolisten tahojen suunnittelema hankkeelle, jos hanketta voidaan sisältönsä ja metodiansa puolesta pitää tieteellisesti korkealaatuisena sekä määriteltyjen painoalueiden mukaisena. Hankehakemuksista olisi tehtävä vertaisarviointi, joka voitaisiin perustelujen mukaan toteuttaa esimerkiksi tehtävää varten koottavalla sosiaalityön tutkimuksen asiantuntijoista koostuvalla arviointipaneelilla. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää sivistysvaliokunnan tavoin tärkeänä, että ehdotetulla säännöksellä voidaan varmistaa tutkimuksen korkea tieteellinen laatu rajaamatta tutkimusta vain tiettyihin organisaatioihin.

Rahoituksen määrä

Vuoden 2020 talousarviossa on hyväksytty 25 miljoonaa euroa momentille 33.60.32 (Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen). Momentille lisättiin 4 miljoonaa euroa vuoden 2020 talousarvioesityksessä. Lisäys perustui hallitusohjelmaan, jonka perusteella 4 miljoonan euron vuosittainen rahoitus kohdistetaan sosiaalityön tutkimukseen vuodesta 2020 lukien. Nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus ja lisätalousarvioesityksessä tehtävä käyttötarkoituksen muutos mahdollistavat hallitusohjelman mukaisen erillisrahoituksen yliopistotasoiselle sosiaalityön tutkimukselle.

Kuluvalle vuodelle varattu neljän miljoonan euron rahoitus on hyvin maltillinen, mutta saadun selvityksen mukaan alkuvaiheessa kriteerit täyttävien hakemusten määrä ei todennäköisesti ole suuri. Valiokunta pitää tärkeänä, että valtion tutkimusrahoitusta sekä terveydenhuollon yksiköille että sosiaalityön yliopistotasoiseen tutkimukseen vahvistetaan väestön terveyttä ja hyvinvointia edistävän, korkeatasoisen ja vaikuttavan tutkimuksen turvaamiseksi.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 5/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotus)

Valiokunnan muutosehdotus

Laki

sosiaalihuoltolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään sosiaalihuoltolakiin (1301/2014) uusi 60 c § seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 9/2020 vp

60 c §

Yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimuksen rahoitus

Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää vuosittain hakemusten perusteella valtion rahoitusta **yliopistotasoisille** sosiaalityön tutkimushankkeille, jotka sopivat yhteen sosiaalityön tutkimustoiminnan painoalueiden ja tavoitteiden kanssa ja jotka on vertaisarvioitu. Ministeriö päättää rahoitusta saavista hankkeista vertaisarviointiin perustuen kuultuaan 2 momentissa tarkoitettua arviointiryhmää. Lounais-Suomen aluehallintovirasto maksaa tutkimusrahoituksen hankkeiden toteuttajille kahdessa erässä vuosittain.

Sosiaali- ja terveysministeriö asettaa valtakunnallisen asiantuntijoista koostuvan sosiaalityön tutkimuksen arviointiryhmän. Arviointiryhmän tehtävänä on tehdä ministeriölle vuosittain ehdotus tutkimustoiminnan painoalueista ja tavoitteista seuraavalle vuodelle sekä seurata ja arvioida rahoitusta saaneiden hankkeiden toteutumista.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset yliopistotasaisen sosiaalityön tutkimuksen painoalueista ja tavoitteista sekä 2 momentissa tarkoitettun arviointiryhmän asettamisesta, kokoonpanosta ja tehtävistä. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tutkimusrahoituksen myöntämisestä ja maksamisesta sekä niihin liittyvistä menettelyistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .

Helsingissä 12.5.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anu Vehviläinen kesk
varapuheenjohtaja Mia Laiho kok
jäsen Kim Berg sd
jäsen Anna-Kaisa Ikonen kok
jäsen Kaisa Juuso ps
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Noora Koponen vihr
jäsen Aki Lindén sd
jäsen Hanna-Leena Mattila kesk
jäsen Ilmari Nurminen sd
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Heidi Viljanen sd
jäsen Sofia Virta vihr
varajäsen Anneli Kiljunen sd
varajäsen Mikko Kinnunen kesk

Valiokunnan mietintö StVM 9/2020 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen